

Hagyományőrzés és lépéstartás Európával
Fejezetek a magyar történelemből

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

7. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	12-13 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A nemzeti identitástudat, a hagyományörzés és a tágabb környezethez, Európához való tartozás, a haladás igényének összeütközéséből fakadó konfliktushelyzet felismertetése, szemléltetése konkrét történelmi példák bemutatásával, érzékenyítés a jelen hasonló természetű feszültségeire
A modul témái, tartalma	Témái: Identitás – magyarságtudat, Európa; társadalom – politika, hatalom; konfliktus – erkölcsi dilemmahelyzet; világgép – értékek; erkölcs és jog – lelkiismeret, döntés Tartalom: A hagyományos értékek megőrzése, valamint az Európával való lépéstartás igénye és szükséglete közötti feszültség megjelenése történelmünk különböző korszakaiban és a jelenben, István királytól az EU csatlakozásig.
Megelőző tapasztalat	Kalandozó magyarok; István király; Mátyás király; Janus Pannonius; Kossuth és Széchenyi
Ajánlott továbbhaladási irány	1867-es kiegyezés; az EU csatlakozás aktuális kérdései
A kompetenciafejlesztés fókuszai	A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, problémaazonosítás, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: véleményalkotás, vitakészség
Kapcsolódási pontok	NAT-hoz: Ember és társadalom; Magyar nyelv és irodalom; Művészetek (Vizuális kultúra). Kiemelt fejlesztési feladatok: Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra („magyarságtudatukat megőrizve váljanak európai polgárokká”). Tantárgyakhoz: történelem; társadalomismeret; magyar nyelv és irodalom; ének zene Modulokhoz: A „Zrínyi és Szulejmán egymás mellett” modul szintén érinti ennek a problémakörnek néhány elemét, más megközelítésben. Ugyanazon jelenség különböző nézőpontokból történő értelmezése ott is központi kérdés.
Támogató rendszer	Jókai Mór: <i>Lehel kürtje</i> . In: Uő: <i>A magyar nemzet története regényes rajzokban</i> . Akadémiai. Budapest, 1969 (több kiadása is létezik), ill. www.mek.oszk.hu/00800/00840/html/jokai15.htm Szörényi–Bródy: <i>István, a király</i> (a rockopera szövegkönyve és zenéje; több kiadás) Fitz József: <i>A magyar könyv története 1711-ig</i> . Magyar Helikon. Budapest, 1959, ill. www.mek.oszk.hu/01600/01601/ és www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/muvtort/fitz/html/index.htm

	<p>Marczali Henrik (szerk.): <i>Nagy képes világtörténet</i>. (Hasonmás kiadás.) Babits Kiadó. Szekszárd, 1998, ill. www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/tortenel/europa/marcali/html/index.htm Janus Pannonius élete: www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/irodtud/magyarir/html/janusp.htm Sulinet Digitális Tudásbázis (SDT) www.sulinova.hu</p>
--	--

Módszertani ajánlás

A magyar történelemben is folyamatos tapasztalat a már meglévő helyzet megőrzése és a továbblépés elkerülhetetlensége közötti feszültség. A magyarság azonosságtudata a haladás és a más népekhez való igazodás kényszere következtében ugyanis folyamatosan felülvizsgálatra szorul, és ez soha sem zajlik fájdalommentesen. Az utókor néhány évszázad múlva már képessé válhat arra, hogy visszaigazoljon történelmi tetteket. De megélni ezeket a változásokat, az egyes emberek, csoportok, nemzetek számára oly fontos értékek és hagyományok elporladását, és az új elemekkel való felcserélését, soha sem ment harc és áldozat nélkül. Bizonyos történelmi események elemzése segíthet a jelen hasonló feszültségeinek és konfliktusainak árnyaltabb értelmezésében.

Az érintett korosztályhoz ez a problémakör már feldolgozott történelmi események több oldalú elemzésével hozható közelebb. Az osztály felkészültsége, érettsége szabja meg, hogy mennyire válnak képessé a tanulók a felismert összefüggéseket a jelenkori politikai helyzetre vonatkoztatni. Nagyon fontos, hogy a felidézett eseményekben a szembekerülő felek szempontjai mérlegre kerüljenek és érvelés, vita illetve szituációs játék keretében ütközzenek meg egymással. Így szemléltetik és gyakoroltatják azt a nézőpontváltást, amely nélkülözhetetlen a konstruktív konfliktuskezeléshez.

A kalandozó magyarok tetteinek megítélése nyilván más a keresztény Európa országaiban, ahol a portyázókat barbár hordáknak tartják. Megint más a korabeli magyarok között, akik vezéreiket hősként tartják számon. Érdeemes felhívni a tanulók figyelmét arra, hogy a keresztény bajorokhoz hasonló veszedelmet élhettek át például a tatárjárás korában élő magyarok. Az előlük menekülő IV. Béla például Ottó királyhoz hasonlóan tesz fogadalmat. A korabeli bajorokhoz hasonlóan fohászkodtak Istenhez a törökök ellen harcoló magyarok. (Lásd például Zrínyi *Szigeti veszedelem* vagy Gárdonyi *Az egri csillagok* című művének egyes részleteit). A honfoglalás korában azonban a magyarok számítottak barbárnak. A mi Lehel vezérünk, akit mi azóta is nagy becsben tartunk, a bajorok számára nem volt több, mint ellenséges rablóvezér, aki méltán jutott bitófára.

István és Koppány ellentétének megértését segíti az ismert rockopera. Érdeemes a kijelölt szövegrészeket zenével együtt meghallgatni, már csak azért is, mert bennük az ősi magyar motívumok és az egyházi zene nyomai is felismerhetők. A táltos szavai itt még a „Mi lett volna, ha...” gondolatával foglalkozó gyakorlatra is módot adnak, hiszen egy másik magyar történelem kialakulását vizionálja Koppány győzelme esetén. Ez a „Mi lett volna, ha...” más eseményekhez kapcsolódóan is eljátszható.

Az „igazságos” Mátyás király életében különös ellentmondás, hogy éppen azok az emberek kerültek vele szembe, akik korábban a hívei voltak, s akik őt trónra segítették. Itt az apa Hunyadi János öröksége: a törökellenes harc volt az a megtagadott hagyomány, amit Vitéz János és Janus Pannonius nem tudott megbocsátani, és ami ellen fellázadt. Politikai szempontból Mátyásnak lett igaza, de feltételezhetően rosszul élhette meg éppen ezeknek a kimagasló személyiségeknek a szembefordulását.

A tanár a tanulócsoporthoz ismeretében döntse el, hogy az ajánlott anyagból mit használ fel. Elképzelhető, hogy csak egyetlen konfliktust elemez alaposabban, a többire csak utal, de az sem kizárt, hogy egyes csoportok vagy egyének valamennyi témával foglalkozzanak.

Ez a problémakör nagyon jól feldolgozható projekt formájában, amelyben az időkeretek rugalmasan kezelhetők, ahol több lehetőség nyílik a különböző műveltségi területek integrálására, a tanulók ötleteinek érvényesítésére, a kiscsoportok önálló tevékenységére és a különböző kooperatív technikák széles körű alkalmazására.

Az értékelés az órai munka alapján történik, szóbeli visszajelzés formájában. Az értékelés kritériumai: tájékozottság a tananyagban, a fontosabb tények ismerete, az események térben és időben való elhelyezése, az összefüggések felismerése, a konkrét esethez kötött tanulságok vonatkoztatása más eseményekre, érvelni tudás, az önálló vélemény megfogalmazásának igénye.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – A kivetítendő képek listája (8 db kép külön könyvtárban)

P2 – Megoldási kulcs a D3 mellékletben lévő feladatlaphoz

Tanulói segédletek:

D1 – Augsburgi csata (Szöveg és feladatlap)

D2 – Lehel kürtje (Szöveg és feladatlap)

D3 – Szerepkártyák

D4 – István és Koppány. Részletek az *István, a király* című rockopera szövegéből (5 részlet feladatokkal)

A változat: csoportonként különböző szöveg és feladatlap, az adott szöveg a csoport valamennyi tagjának szükséges.

D5 – Mátyás király és a hagyományok (szöveg és feladatok)

Az osztály fele létszámának megfelelő példányszám szükséges.

D6 – Mátyás és Janus Pannonius

Az osztály fele létszámának megfelelő példányszám szükséges.

D7 – Feladatlap az összegzéshez

B változat: valamennyi tanulónak szükséges.